

Sygn. akt II UK 84/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku P. Spółka z o.o. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
z udziałem zainteresowanego M. K.
o wydanie zaświadczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 grudnia 2014 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 5 września 2013 r.,

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego Sądowi Apelacyjnemu.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 8 stycznia 2013 r. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie wnioskodawcy P. Sp. z o.o. od decyzji Zakładu Ubezpieczenia Społecznych z 27 sierpnia 2012 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że P. sp. z o.o. złożył wniosek o poświadczenie dokumentów o ustawodawstwie właściwym dla pracownika w związku z czasowym delegowaniem go do pracy na terytorium Francji w okresie od 9 stycznia 2012 r. do 31 lipca 2012 r. P. jest agencją pracy tymczasowej, zajmuje się między innymi działalnością związaną z wyszukiwaniem miejsc pracy i pozyskiwaniem pracowników, udostępnianiem wykwalifikowanych pracowników przedsiębiorstwom z Unii Europejskiej w branżach; budowlanej, konstrukcyjnej oraz turystycznej. Prowadzi w tym celu działalność rekrutacyjną, logistyczną i administracyjną.

Zainteresowany M. K. został zatrudniony na podstawie umowy o pracę na okres od 9 stycznia 2012 r. do 31 lipca 2012 r. i został zgłoszony do ubezpieczeń jako pracownik. Zgodnie z umową o pracę zainteresowany został wysłany na terytorium Francji.

Sąd I instancji uznał, że odwołanie wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie. W uzasadnieniu wyroku, Sąd wskazał, że zasadniczym problemem w sprawie było ustalenie właściwego ustawodawstwa, jakiemu powinien podlegać pracownik wnioskodawcy w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia społecznego.

Decyzją z 24 sierpnia 2012 r. organ rentowy odmówił wydania formularza A1, uzasadniając to tym, że nie zostały spełnione wszystkie przesłanki po stronie płatnika do zastosowania art. 14a ust. 1 lit. a i art. 19 ust. 2 w związku z art. 83b ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 11 ust.2 lit. a i art. 12 ust.1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE nr 166/1 z 30 kwietnia 2004 r.), art. 14 ust. 1 i art. 19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 284 z 30 października 2009 r.) oraz Decyzji nr A2 Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego z 12 czerwca 2009 r. dotyczącej wykładni art. 12 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie ustawodawstwa mającego zastosowanie do pracowników delegowanych i osób wykonujących pracę na własny rachunek tymczasowo pracujących poza państwem właściwym (Dz. U. UE nr C 106/02 z 24 kwietnia 2010 r.).

W konkluzji stwierdzono, że ustawodawstwo polskie w zakresie ubezpieczeń społecznych dla pracowników P. Sp. z o.o., wykonujących prace na terytorium Francji i Niemiec, nie jest właściwe. W związku z tym zasadnie organ rentowy odmówił wydania zaświadczenia A1.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 5 września 2013 r. zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 27 sierpnia 2012 r. w ten sposób, że nakazał wydać zaświadczenia potwierdzające, że M. K. podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych za czas od 9 stycznia 2012 r. do 31 lipca 2012 r., czyli w okresie wykonywania pracy na terytorium Francji.

W uzasadnieniu wyroku podniesiono przede wszystkim, że należało rozstrzygnąć, czy wnioskodawca prowadzi na terenie Polski „znaczną działalność”, o której mowa w art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004, inną niż działalność związaną z samym zarządzaniem wewnętrznym, oraz na jakich zasadach zainteresowany został oddelegowany do pracy we Francji.

Przepisy art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 nie mają zastosowania lub przestają mieć zastosowanie, w szczególności, gdy przedsiębiorstwo, do którego pracownik został oddelegowany, pozostawia go w dyspozycji innego przedsiębiorstwa w państwie członkowskim, w którym się znajduje, gdy pracownik delegowany do danego państwa członkowskiego zostaje pozostawiony do dyspozycji przedsiębiorstwa znajdującego się w innym państwie członkowskim, gdy pracownik jest rekrutowany w danym państwie członkowskim w celu wysłania go przez przedsiębiorstwo znajdujące się w drugim państwie członkowskim do przedsiębiorstwa w trzecim państwie członkowskim.

Z powyższego wynika, że poza istnieniem więzi pracowniczej wymaga się, aby przedsiębiorstwo delegujące „zwykle” prowadziło działalność na terenie państwa, z którego pracownik został oddelegowany. Ponadto stwierdza się, że chodzi o działalność w kraju delegującym „godną odnotowania”. Z decyzji nie wynika przy tym, aby to właśnie obrót odgrywał pierwszoplanową rolę przy ocenie, czy przedsiębiorstwo może powołać się na art. 14 ust. 1 lit. a rozporządzenia 1408/71. Nie można też pominąć, że celem, dla którego stworzono możliwość odstępstw od zasady terytorialności było maksymalne wspieranie swobodnego

przepływu pracowników oraz umożliwienie pracownikom, przedsiębiorcom i instytucjom uniknięcie niepotrzebnych i kosztownych komplikacji administracyjnych.

W dalszej części uzasadnienia podkreślono, że analizując ponadto wskaźniki takie jak; miejsce siedziby pracodawcy delegującego i jego administracji, liczbę personelu administracyjnego obecnego w państwie członkowskim wysyłającym, miejsce rekrutacji pracowników delegowanych, miejsce zawierania umów, prawo któremu podlegają umowy zawarte z pracownikami, należało uznać prawidłowość ustaleń Sądu I instancji.

Podkreślono jednak, że krótkotrwała zmiana niektórych wskaźników nie powinna ważyć na ocenie wniosku. Funkcjonowanie przedsiębiorstwa uzależnione jest bowiem od szeregu czynników, w tym od niego niezależnych. Dokumentacja dostarczona przez spółkę wskazuje na zmienne wartości zarówno obrotów, jak i liczby zatrudnionych pracowników. W 2011 r. i 2012 r. odnotowano spadek osiąganego obrotu na terenie Polski, jednakże tendencja ta związana jest z obecną sytuacją na rynku europejskim. Z tego też względu wartość osiągniętych przez stronę odwołującą się obrotów nie może stanowić podstawowego determinantu w rozstrzygnięciu niniejszej sprawy. Bezsprzeczne przy tym jest, że podczas całego okresu oddelegowania zainteresowanego zachowany był bezpośredni związek między przedsiębiorstwem delegującym, a pracownikiem oddelegowanym.

Wszystkie te okoliczności świadczą w ocenie Sądu o istnieniu po stronie wnioskodawcy przesłanek warunkujących wydanie zaświadczenia A1 przez wydanie którego organ rentowy potwierdza objęcie pracownika delegowanego krajowym systemem ubezpieczeń społecznych.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego złożył organ rentowy, zarzucając naruszenie: art. 83b ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 11 ust. 2 lit. a i art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 166 z 30.04.2004 r.) art. 14 ust. 1 i 2 i art. 19 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

(Dz. Urz. UE nr L 284 z 30.10.2009 r.) poprzez ich błędną wykładnię w wyniku, której nie zasadnie przyjęto, że P. Sp. z o.o. w spornym okresie prowadził normalną działalność na terenie Polski w związku, z czym zainteresowany w okresie tym winien podlegać ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, co spowodowało z kolei naruszenie art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez ich zastosowanie i niezasadne objęcie zainteresowanego ubezpieczeniami społecznymi, jako pracownika na terenie Polski.

Wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie kasacyjne na rzecz organu rentowego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi wraz z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługiwała na uwzględnienie przede wszystkim ze względu na nietrafny pogląd, że „wartość osiągniętych przez stronę odwołującą się obrotów nie może stanowić podstawowego determinantu w rozstrzygnięciu niniejszej sprawy”.

W wyroku Sądu Najwyższego z 4 czerwca 2014 r., II UK 565/13, LEX nr 1475235, stwierdzono, że agencja pracy tymczasowej, delegująca zatrudnianych pracowników do pracy za granicą, może być uznana, za pracodawcę zazwyczaj prowadzącego znaczną część działalności, innej niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, czyli w rozumieniu przepisów rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (art. 12 ust. 1) oraz nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji zabezpieczenia społecznego (art. 14 ust. 2), przy czym ocena w tym zakresie powinna uwzględniać wymagany obrót z prowadzonej działalności, osiągnięty w kraju delegowania na

poziomie 25% całego jej obrotu (zob. też wyrok SN 4 czerwca 2014 r., II UK 550/13, LEX nr 1478710).

Jak trafnie podniesiono w wyroku Sądu Najwyższego z 10 grudnia 2014 r., II UK 92/14, niepubl., w sprawie tego samego wnioskodawcy, skalę działalności przedsiębiorstwa na terytorium państwa oddelegowania najpełniej oddaje jego obrót krajowy stanowiący jednocześnie kryterium racjonalnie sprawdzalne, zaś pogląd o wadze tego kryterium można uznać za utrwalony i nadal aktualny.

Skoro wymagany jest obrót na poziomie 25% w kraju delegowania, a więc jednej czwartej całego obrotu, więc odejście poniżej tak zakreślonej skali nie może być dowolne. Wymaganie „pogłębionej analizy” przypadku, w którym obrót krajowy przedsiębiorstwa plasuje się poniżej wskazanego poziomu (zgodnie z zaleceniami Poradnika praktycznego) nie oznacza co do zasady zniesienia tak określonego poziomu obrotu, ale rodzi konieczność racjonalnego uzasadnienia ewentualnego odstępstwa od warunku zastrzeżonego obrotu w konfrontacji z pozostałymi wypracowanymi w orzecznictwie kryteriami. Co do zasady, obrót przedsiębiorstwa działającego od dłuższego czasu na rynku można oszacować na podstawie opublikowanych sprawozdań finansowych za poprzednie 12 miesięcy.

W ocenie Sądu Najwyższego konieczne było przede wszystkim ustalenie w sprawie, jak kształtowały się proporcje obrotu krajowego do zagranicznego w roku poprzedzającym delegowanie (2011) oraz w roku delegowania (2012) r. Tylko taka perspektywa może stanowić podstawę do oceny, czy odwołująca się Spółka (działająca co najmniej od 2005 r.) prowadziła w okresie delegowania zainteresowanego znaczną część działalności w kraju delegowania.

Z tego względu, orzeczono jak w sentencji.